

IZBOR
2013.

glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KULTURGEMEINSCHAFT WIESBADEN

FRANKFURTER BUCHMESSE

IMPRESSUM

RIJEĆ - Glasnik Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KULTURGEMEINSCHAFT WIESBADEN

Adresa / Adresse:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V. c/o Ivica Košak
Ernst Töpfer-Str. 4, 65510 Idstein
Tel: +49(0)6126-8145
Fax: +49(0)6126-853871
E-Mail: info@hkz-wi.de
<http://www.rijec.hkz-wi.de>

Nakladnik / Verleger:

Hrvatska kulturna zajednica e.V. Wiesbaden - Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
Ivica Košak, V.I.S.d.P., Ernst Töpfer-Str. 4, D-65510 Idstein
E-Mail: ivica.kosak@online.de
Internet: <http://www.hkz-wi.de>

Glavna urednica / Redaktionsleitung

Vesna Ljiljanic

Članovi redakcije / Redaktionsmitglieder

Ana Kramarić, Ružica Matanić, Silvija Šljivić, Nada Višak, Slaven Ljiljanic,
Zdravko Luburić, Ivan Matotek, Jakov Rimac, Ljubica Turić, Branko Višak

Suradnici / Mitarbeiter

Ranko Ćetković, Marijana Dokoza, Katica Kiš, Smilja Veselić-Vučina

Lektura i korektura / Korrekturlesen

Ana Kramarić

Graphik Design / Layout

Ivica Košak

Tisk / Druck

Klicks GmbH, Ziegelhüttenweg 4, 98693 Ilmenau

Rukopisi se ne vraćaju. Za sadržaj napisa odgovaraju autori.

Uredništvo se kao i izdavač ne mora nužno slagati s mišljenjem autora.

Für unverlangt eingesandte Manuskripte übernehmen wir keine Haftung und senden diese aus Zeit- und Kostengründen nicht zurück. Für den Inhalt der Beiträge zeichnen die Autoren verantwortlich, auch spiegelt dieser nicht immer unbedingt die Meinung der Redaktion wider.

Vertrieb:

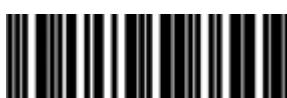
Kroatische Kulturgemeinschaft e.V., Ernst Töpfer-Str. 4, 65510 Idstein

Oglas/Anzeigen:

1/1S: 100 €, 1/2 S: 50 €, 1/4 S: 25 €, 1/8 S: 13 €, Oglas u boji – dvostruka cijena.
Farbdruck - das Doppelte des Preises für S/W Druck

Banka/Bankverbindung:

Wiesbadener Volksbank eG
Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
Konto Nr.: 21280500, BLZ: 51090000

RIJEĆ ISSN 2196-610

Izbor priloga o Sajmu knjiga u Frankfurtu

i promociji hrvatske kulture u Zajednici

Kazalo:

2. Dan Matice hrvatske Riječ, broj 20 1998
5. Izdavačka djelatnost u iseljeništvu Riječ, broj 26 2000
7. Hrvatsko kulturno ušće..... Riječ, broj 29 2001
9. Hrvatska knjiga - most ka svijetu Riječ, broj 34 2003
10. Skrb za kulturnu prepoznatljivost hrvatskoga naroda Riječ, broj 32 2002
12. Renata Husinec (160 god. MH)..... Riječ, broj 32 2002
14. U ozračju hrvatske pisane kulture Riječ, broj 32 2002
16. Sajam knjiga iz mog kuta Riječ, broj 41 2011
17. Bücher, Medien und Autoren Riječ, broj 42 2012
19. Knjige nas ujedinjuju Riječ, broj 43 2013

S U S R E T I

Dan Matice hrvatske

HKZ Wiesbaden je rado prihvatala obvezu pripremanja trećeg susreta ogranaka i kolektivnih članova Matice Hrvatske u Njemačkoj na koji su bili pozvani i uvijek nam dobrodošli gosti iz domovine, djelatnici Matice Hrvatske. Osim toga dio susreta je bio otvoren najširoj publici, jer smo željeli dati priliku svima, a osobito Hrvatima iz Wiesbadena i okoline, da u izravnom susretu s predstavnicima MH iz domovine, a i iz raznih krajeva Njemačke, više saznaju o sadašnjici te stare za hrvatsku kulturu i budenje nacionalne svijesti toliko zaslužne udruge. Poseban ugodaj susretu je dao raznolik kulturni program koji su svi zajedno - predstavnici, gosti i posjetitelji - s velikim užitkom pratili. A da bi kulturna ponuda bila još potpunija, priredila je i izložbu knjiga, gdje su ljubitelji hrvatske riječi mogli razgledati i prolistati mnoga zanimljiva izdanja, od romana i zbirka pjesama do znanstvenih radova. Susretu, zamišljenom i pripremljenom na tako širokoj osnovi, s pravom smo dali ime "Dan Matice Hrvatske".

U subotu 17. listopada već u 9 sati ujutro članovi IIKZ Wiesbaden počeli su pripremati lijepu dvoranu Roncalli-Haus-a na trgu Sankt Bonifatius za susret a predvorje za doček, izložbu knjiga i kasniju okrepnu jelom i pićem. Gosti iz Hrvatske su već bili u Wiesbadenu, stigli su dan ranije, navečer. Očekivali smo ih nešto kasnije kako bi imali vremena odmoriti se i naspavati nakon dugog puta. Pomalo su pristizali predstavnici udruga i ogranaka iz Njemačke a i naši gosti su požurili - željeli su iskrcati brojne knjige i pripremiti izložbu. Pripreme su brzo završene pa kad se okupila većina najavljenih predstavnika, zauzeli smo mesta u dvorani.

Susret je počeo oko 10:30 sati a otvorila ga je predsjednica Biserka Andrijević uvodnom riječi u kojoj je zahvalila nazočnima na odzivu i dolasku na susret, te im zaželjela uspješan rad. Pozdravila je predstavnike iz domovine: Stjepana Sučića, dopredsjednika MH, Vesnu Gregurović, predsjednicu ogranka MH u Krapini i Krešimira Karduma, tajnika ogranka MIJ u Pakracu, zatim predstavnika Poslanstva Republike Hrvatske u Frankfurtu, konzula Dragutina Penić-Bernharda i

našeg župnika dr. fra Antu Bilokapića. Izvjestila je skup o pozdravnom pismu Stjepana Šuleka, savjetnika za kulturu u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Bonnu u kojem žali što je u zadnji čas morao otkazati dolazak, te želi da Dan Matice Hrvatske bude jedna uspješna manifestacija za ogranake Matice Hrvatske u Njemačkoj i Hrvatsku kulturnu zajednicu u Wiesbadenu".

Otvaranje skupa

Uslijedilo je predstavljanje nazočnih predstavnika ogranaka i kolektivnih članova Matice Hrvatske u Njemačkoj iz Aachena, Düsseldorfa, Wiesbadena, Frankfurta, Koblenza, Darmstadt-a i Stuttgart-a.

Riječ je zatim dobio dopredsjednik MH Stjepan Sučić. Pored ostalog posebno je istaknuo veliki izazov koji za Maticu predstavlja opskrbljivanje novim knjigama mnogih knjižnica uništenih u domovinskom ratu. To opskrbljivanje još nije dovoljno uspješno jer su potrebe vrlo velike. Osvrnuo se i na položaj MH u hrvatskom društvu. Otvoreno je ukazao kako osim naklonosti, podrške i ugleda koji Matica uživa, postoje i određene netrpeljivosti, ponekad čak neprijateljstva. Velike uspjehce MH postiže u obraćanju užim sredinama, o čemu najbolje svjedoči visok ugled koji ogranci MH i njihovi djelatnici uživaju u svojim manjim gradovima. Netrpeljivosti je MH izložena s dvije strane. Jedna uglavnom nema razumijevanja za kulturu i odbojno gleda na kulturni rad smatrajući

to nečim sporednim, nevažnim, nečim što može pričekati. Drugoj pak strani smeta predano zalaganje MH za hrvatsko kulturno blago pa je optužuju za pretjerani nacionalizam i desničarske nazore. Veliko zadovoljstvo je Stjepan Sučić izrazio zbog sve većeg razumijevanja na koje MH nailazi kod Vlade Republike Hrvatske.

Stjepan Sučić

Izvjestio je o smjeni u vodstvu Nakladnog zavoda MH kojemu je sada na čelu Niko Vidović. Odgovarajući na pitanja nazočnih Stjepan Sučić je priznao i određene nesporazume između djelatnika MH i glavne urednice matičnog tjednika za kulturu "Vijenac". Ta tiskanica po mišljenju mnogih nedovoljno izražava stavove MH i nedovoljno se bavi radom MH. Kod takvog stanja ne čudi što dolazi do nesuglasica.

Skup je u ime Poslanstva Republike Hrvatske u Frankfurtu pozdravio konzul Dragutin Penič-Bernhard. Izvjestio je nazočne o velikom zanimanju poslanstva za uspješan rad kulturnih udruga i navijestio bližu suradnju poslanstva s hrvatskim udrugama koje djeluju na području Njemačke za koje je poslanstvo u Frankfurtu nadležno. Najpreči ciljevi te suradnje trebali bi biti: traženje načina za poboljšanje novčanog stanja kulturnih udruga, uskladivanje djelatnosti svih udruga područja, više spremnosti na snošljivost i izbjegavanje nesuglasica među udrugama. Matici Hrvatskoj je Dragutin Penič predložio uspostavu veza s Goethe-institutom.

Važna novina u sadržaju susreta bila je sudjelovanje ogrankaka iz domovine, čime smo prvi put uspjeli uspostavili izravne veze sa srodnim udrugama iz Hrvatske. Jasno je zato da je njihovo

predstavljanje dočekano s velikim očekivanjem i vrlo pozorno praćeno. Ogranak MH iz Krapine predstavila je njegova predsjednica Vesna Gregurović. Započela je s kratkim pregledom povijesti Krapine a zatim prešla na više od 150 godina dugu povijest djelovanja MH u Krapini. Početak je bio 1845. godine kad je osnovan Hrvatski dom u kojem je, pored ostalih kulturnih zbiranja, djelovao i ogrankak MH. Danas u ogranku djeluju pretežito vrlo mlađi ljudi, što je dokaz zanimanja mlađih za hrvatsku kulturu. Ipak se ne mogu previdjeti ni problemi mlađih koji se po mišljenju Vesne Gregurović nalaze u rascjepu između potrošačkog mentaliteta i siromaštva zbog nezaposlenosti usprkos često visokoj kvalifikaciji. Sutradnja krapinskog ogranka sa središnjicom u Zagrebu je vrlo dobra, što najbolje pokazuju projekti poput "155 knjiga za 155 knjižnica" i najnoviji uspjeh u izdavanju knjige o svetištu Marija Bistrica u Hrvatskom zagorju. Ta vrlo lijepo opremljena i vrijedna knjiga, naslovljena "Početak boljega svijeta", dovršena je upravo pred drugi posjet Svetog oca pape Ivana Pavla II Hrvatskoj i poklonjena mu prigodom njegovog posjeta Mariji Bistrici. Vesna Gregurović je kraj svog izlaganja posvetila predstavljanju te knjige.

Ogranak MH iz Pakraca je predstavio tajnik tog ogranka Krešimir Kardum. Navoje da se naselje Pakrac prvi put spominje 1237. godine, da ogrankak djeluje od 1958. godine, što znači da je osnovan u iznimno teškom vremenu za hrvatsku kulturu i sve hrvatsko, da je zabranjen 1971. i zatim obnovljen u progonstvu 1992. godine. Pakrac je do "Bljeska" bio na prvoj liniji bojišnice i zato pretrpio najteža razaranja, što danas otežava ne samo rad ogranka nego i sav život u gradu. Ipak je i taj ogrankak skupu predstavio svoje najnovije izdanje "Pjesme iz Pakraca". To je zbirka vrlo starih narodnih pjesama pakračkog kraja, koje su još postojale samo u sjećanju starijih, te su ovom knjigom spašene od zaborava.

Na zamolbu ogrankaka iz Petrinje i Križevaca čiji predstavnici nisu mogli doći na susret, Stjepan Sučić je ukratko predstavio njihov tad. Ogranak Petrinja nije prestao s radom tijekom srpske agresije i okupacije nego je nastavio djelovati u izbjeglištvu. Izdali su knjige "Povijest Petrinje" i "Petrinjski žitvoslov". Ova druga navodi brojne gradane Petrinje stradale od komunističkog terora 1944. i 1945. te 45 godina kasnije od četničkog nasilja 1990-1992. Najnovije izdanje ogrankaka iz Petrinje koji nakon "Oluje" opet uspješno djeluje u

svom gradu je knjiga Ive Marojevića "Baština u ratu". Križevački ogranak MH je od 1990. godine razvio vrlo bogatu djelatnost i izdao desetak knjiga. Stjepan Sučić je za podrobniji osvrt izabrao knjigu "Hrvatska riječ u Križevcima".

U razgovoru koji je uslijedio još je jednom istaknuta osobita vrijednost prisutnosti domovinskih ograncaka i izražena želja da njihovo sudjelovanje bude usvojeno i na budućim susretima. Potaknut takvim ocjenama, Stjepan Sučić je predložio kao mogući oblik produbljivanja veza s domovinskim ograncima posjete ograncima u Hrvatskoj i ponudio svoju pomoć pri dogovoru i pripremi prikladnih posjeta.

Vrijeme je bilo za okrepnu. No i stanka za objed je iskorištena za daljnje razgovore, osvježivanje starih poznanstava i sklapanje novih. Nakon stanke trebalo je još zaključiti radni dio susreta. Dogovoren je sljedeći susret u Stuttgartu u proljeće iduće godine odmah nakon posjeta hrvatske proslave na izvoru Dunava u Donau-Eschingen-u (HKZ Wiesbaden tom prilikom za članove i prijatelje namjerava pridjeti izlet).

U predvorju su se već okupljali prvi posjetitelji i u očekivanju početka kulturnog programa razgledavali izložbu knjiga ili se poslužili kavom, kolačima, čašom vina. U dvorani je radni dio zaključen uz ugodan osjećaj uspješnog i plodnog susreta i uz radovanje skorom početku kulturnog programa. Stolovi su brzo premješteni i širom otvorena vrata pozivala posjetitelje iz predvorja.

Izvedba kulturnog programa je započelo oko 15 sati. Prva je nastupila folklorna grupa Hrvatske katoličke misije Wiesbaden čiji su mladi plesači izvedbom plesova iz Slavonije i Posavine pokazali zavidnu umješnost.

Folklorna grupa HKM-a

To su im priznale i članice folklorne grupe HKZ-a koje su se našle među posjetiteljima, a koje bi i

same rado bile nastupile da njihova voditeljica nije bila spriječena. Iza mladih plesača nastupio je učenik Dinko Grgat, član Dječje kazališne grupe HKZ Wiesbaden. Pročitao je priču "Hrvatska bajka" koju je napisala Dinka Juričić.

Dinko Grgat

Slušali smo Dinku kako priča o čežnji Hrvata za domovinom gdje će zauvijek ostati, o njihovom ushićenju kad je na obalama Jadrana njihovom lutanju došao kraj i o vili koja ih je upozorila koliko će krvi morati proliti u obrani tako lijepo zemlje. Glazbeni prilog izveo je duet Martina i Marina Dekarin. Uz pratnju gitare otpjevale su nam niz popularnih hrvatskih pjesama.

I naši gosti su dali svoj prilog kulturnom programu. Vesna Gregurović je čitala odlomke iz knjige "Početak boljega svijeta" u kojima je prikazano koliko je puk Hrvatskog Zagorja prožet vjetrom i vezan uz svoju crkvu. Stjepan Sučić nam je svojim putopisom kroz ogranke Matice Hrvatske prenio duboke osjećaje proživljene u susretu s ljudima kojima je svako hrvatsko tlo plodno kad se radi o njezi hrvatske kulture.

Uspjeli i lijepo provedeni Dan Matice hrvatske približio se kraju. Dok su neki od posjetitelja i predstavnika još porazgovarali ili razgledali još pokoju knjigu, drugi su se počeli opraštati. Razišli smo se u nadi da će se ovakvi susreti povezivanja iseljenika i Hrvata iz domovine češće dogadati.

Ivo Andrijević

Izdavačka djelatnost u iseljeništvu

Susret ogranača i kolektivnih članova Matice hrvatske u Dortmund-u

Na poziv Matice hrvatske sastale su se u subotu 21. listopada 2000. u Centru za strance u Dortmund-u brojna poslanstva hrvatskih udruga na tradicionalni susret i dogovor o tijeku suradnje za iduću godinu. Skupu se odazvao i predstavnik hrvatskog Veleposlanstva iz Bonna g. Iivoje Sagrak. Zbog demonstracija desničarskih ekstremista u gradskom centru mi iz Wiesbaden-a (Biserka i Ivo Andrijević i Dragica Anderle) stiglo je s malim zakašnjenjem, ali ipak još pravovremeno na izlaganje g. Damjanovića, glavnog tajnika MH iz Zagreba. On je izvijestio skup o namjeri uvođenja novog ustrojstva Matice. To je važan interni projekt, koji bi trebao dugoročno osigurati brže i djelotvornije poslovanje Matice kao jedne velike, sredene ustanove, koja okuplja ljude zainteresirane za kulturu.

Prva radna tema ovog skupa bila su izvješća i primjedbe o izdavanju "Priča iz davnine" Ivane Brlić-Mažuranić na njemačkom jeziku ("Aus Urväterzeiten"). Izdanje, tako je zaključio g. Sučić, je bilo malo neizvjestan pothvat, ali uspjeh je nagradio hrabrost i trud. Knjiga je prihvaćena i što je rijetko, tekstovi ne služe samo kao lektira, nego doživljavaju svoje premijere kao kazališne predstave. U dugoj raspravi osjetila se malo nesttopljivost, jer sve ide dosta sporo i što prave potražnje za knjigom zapravo nema, te se primijerci uglavnom prodaju među članstvom ili se poklanjaju knjižnicama i raznim predstavnicima ustanova. HKZ Wiesbaden se mogla pohvaliti postavom igrokaza "Striborwald", kao prilog "Interkulturnom tjednu" u rujnu u Wiesbaden-u, a pozornost je izazvala i naša namjera pristupiti uvježbavanju "Šume Striborove" na hrvatskom jeziku.

Za knjigu je sada važno da stigne u njemačke trgovine. Matica hrvatska želi i u budućnosti produžirati izdanja na njemačkom (u tome surađuje s nakladom "Erasmus") ali ju i posebno

zanimaju živa kulturna razmjena članova i čitatelja. Izdanje Brlićeve bio je povod za susret ogranača u Ogulinu, rodnom gradu književnice, gdje se uz veliki program moglo produbiti znanje o književnom djelu i o određenom kraju, a isto tako upriličiti upoznavanje među sudionicima. Matica ima u svom programu ne samo brigu o prodaji knjiga, nego želi među svima zainteresiranim jačati samosvijest i štovanje hrvatske baštine. "Znati što smo imali i što imamo počinje od otkrivanja, dokumentiranja i proučavanja vrijednosti. Mi moramo nastojati da se preko institucija: vladinih, crkvenih i preko škola, ožive projekti koji bi otvorili pogled u povijest i u kulturu naše zemlje. Pri tome moramo mi sami promisliti i odlučiti što nam je važno", rekao je g. Sučić.

Za promidžbu Ivane Brlić-Mažuranić bilo bi od posebnog značenja preuzimanje izložbe o hrvatskoj dječjoj knjizi, koja bi obilazila sve veće gradove u Njemačkoj. Knjiga bi se mogla davati i kao nagrada najboljim učenicima na kraju godine. U raspravi je predloženo da se za sve velike pothvate odrede posebne tadne grupe i da se dugoročno planira. Za medusobno obavješćivanje potrebno je koristiti sve mogućnosti i sva glasila. HKZ nudi prostor u "Riječi", a nazorna gospoda iz Švedske ponudili su također mjesto u njihovom "Hrvatskom glasniku". Novine i časopisi MH kao što su "Vijenac" i "Kolo" moraju preko Interneta biti svakom dostupni.

Rasprava je znatno promijenila ton kada su nastavnici iznijeli svoje gledanje na stanje u nastavi materinjeg jezika. Bilanca je tragična - 80% hrvatske djece ne govori hrvatski. Hitno je potrebno djeci uključiti u kulturne krugove, u kojima bi obnovili i poboljšali svoj govor i čitalačke navike. Sve je to veliki propust roditelja i o tom problemu bi se trebalo na veliko pisati u tisku, ovdje i u domovini. Sva kulturna društva i

svi klubovi u kojima se okupljaju naši ljudi, morala bi posjedovati jedan izabrani fond knjiga na hrvatskom jeziku, koje bi se posudivale i iz kojih bi se na skupovima čitalo. Društva, ne pojedinci, trebala bi godišnje odvajati određeni iznos za knjige i na susrete Maticu trebale bi biti pozvane sve hrvatske udruge, bez razlike jesu li članice Matice ili ne.

S dnevnog reda sporazumno je, radi poostimakolog vremena, odložena tema o izdavanju kalendara "Hrvatska knjiga u njemačkoj".

Tema pod točkom 5 obuhvaćala je dugoročne planove izdavačke djelatnosti Matice u inozemstvu i za inozemstvo, koje je pojasnio g. Damjanović, a koje se temelje na prijedlogu dr. Jozu Đžambe iz Münchena. Tu se radi o pripremanju niza predavanja o važnim aktualnim temama iz kulture namijenjenim građanima u inozemstvu koja bi se zatim tiskala u sažetom obliku, čime bi u nekoliko godina nastala mala, povoljna i za svakog pristupačna biblioteka, zatim o izdavanju knjiga, turističkih vodiča i antologija, koji svjedoče o kulturnim vezama Hrvatske i Njemačke u prošlosti. Te bi aktivnosti Matica vršila u suradnji s drugim institucijama, kojima je točište kulturna

razmjena na tim geografskim prostorima (Matica iseljenika, Südost Institut, München), a naravno i s hrvatskim kulturnim udrugama i ograncima MH u Njemačkoj ukoliko one za to imaju zanimanja.

Osim izdavačke djelatnosti Matica hrvatska je i dalje neumorna u poticanju i osnivanju novih ogranaka u domovini, pomaže u organiziranju simpozija (Istra), te u skupljanju materijala i izdavanju leksikona (Petrinja), bibliografija (Sinj) i priručnika, važnih kako za brzu orijentaciju tako i neophodnih za priređivanje kulturnih priredaba koje okupljaju javnost.

Susret u Dortmund-u završen je dogovorom za novi susret u proljeće 2001. Ponude za gostoprимstvo dale su udruge iz Stuttgart-a, Ludwigshafena i Wiesbaden-a. Za pismeni prijedlog udruge AMAC da se u svezi s jesenskim sajmom knjige u Frankfurt-u priredi zajednička akcija, svi naznačni su pokazali zanimanje. Wiesbaden bi prema tome mogao biti centar i mjesto susteta sljedeće jeseni.

Pred rastanak, u ugodnom ozračju jednog našeg restorana, za velikom trpezom, bilo je još prilike za upoznavanje, razgovor i pjesmu.

Dragica Anderle

Hrvatsko kulturno ušće 2001.

Ušće je mjesto gdje se rijeka ili potok ulijevaju u veću rijeku ili more. Ušće spaja slivove voda ali i razdavaja kopno. Ušće Majne u Rajnu razdvaja tri velika njemačka kulturna centra. Dva pokrajinska glavna grada Mainz i Wiesbaden od Frankfurta, poslovne metropole na Majni. Petnaestak tisuća Hrvatica i Hrvata obitavaju, ako zanemarimo rijeke i geopolitičke podjele, na jedinstvenom urbanom području. Jedinstveno u mnogočemu. Suvremena kulturna zbivanja tih triju gradova odvijaju se na istovjetnoj razini. To ni u kom slučaju ne znači postojanje istovjetnog kulturnog razvoja. Tri grada na ušću prožimaju se međusobno ali mijesaju i strane kulture, poput sjedinjavanja voda Majne i Rajne. Unatoč dobroj izmješanosti voda, svaki analitički laboratorij u Amsterdamu, na ušću Rajne u Sjeverno more, će vam sa sigurnošću reći koje su čestice pripadale kojoj rijeci, kojemu pritoku, sливу. Ono što je značajno to ne gubi identitet. Arheološki nalazi u Mainzu, Frankfurtu i Wiesbadenu otkrivaju tokove i pritoke kulture kroz stoljeća. Ostaci hramova puput nalazišta Nida-Heddernheim u kojima su slavljeni perzijski Mithra ili egipatski Isis-kult su prepoznatljive pritoke u more baština na koju je današnja njemačka kulturna zajednica ponosna. I 40 milijuna europskih migranata od kojih gotovo četvrtina živi u Njemačkoj donose sa sobom ne samo "kovčege pune želja" nego i tekovine stoljetne baštine. Pola tuceta hrvatskih kulturnih zajednica, društava i udruženja u Frankfurtu, Mainzu i Wiesbadenu svjedoče, prate, rasčlanjuju i bilježe protok, razinu, brzinu nanosa i ulaza kulture hrvatskih iseljenika u jezero njemačke baštine.

Kako i gdje ulazi hrvatsko književno stvaralaštvo na njemačku literarnu pozornicu

Premda posve i uvijek važećeg recepta nema, naša njemačka kolegica, gospoda Dagmar Schruf je pokazala kako ući na velika vrata. Hrvatski bestseller "Zašto sam vam lagala" autorice Julijane Matanović je nakon pet hrvatskih izdanja izašao i na njemačkom jeziku, u prijevodu Barbare Antkowiak. Isključivo profesionalni nastup literarnog agenta, gospode Schruf potaklo je uglednu izdavačku kuću **Frankfuter Verlagsanstalt** da priredi njemačko izdanje. Direktor tog poduzeća, gospodin Joachim Unseld priznao je kako ga je za usvajanje projekta navela - *do tada neviđena zaokruženost ponude koju je priredila literarna agentica*.

Carolija laži

Predstavljanje hrvatske kulture ima važno mjesto u međudržavnom ugovoru Republike Hrvatske i Savezne Republike Njemačke o kulturnoj suradnji. U

pokroviteljstvu teškom nekoliko tisuća maraka (prema povjerljivim izvorima) prikazan je u Internacionalom teatru u Frankfurtu igrokaz kazališne produkcije **Movens: Münchhausen**. Majstorski koredatelj i glumac Vili Matula prikazao je majstora viteškog pretjerivanja. Laž je ušla pod kožu međunarodne publike. Za trenatak je u polumraku zaboravljen svakodnevničica. Lucidna igra bacila je u sjenu svjetla velegrada. (Na šetalištu uz obalu Majne te večeri se je održavao vatromet). Carolija laži ima svoju cijenu. Zavaravanje je danas uslužna djelatnost. Zašto govoriti istinu dok se laž isplati? Zatajiti sebe da bi se na tekućem računu našla poneka nula više. I dok je za veseljaka Carl Friedrich-a baruna Münchhausen-a bilo dosta da mu netko plati večeru i piće, današnji matadori u zavaravanju su više nego dobro plaćeni savjetnici poslovnog svijeta.

Nažalost u tom kontekstu blijadi značenje pitanja - *koliko smo spremni izdvojiti za kulturu?* Grad Frankfurt novčano pripomaže izvođenje kulturnih događaja s dvije do tri stotine maraka po posjetitelju i predstavi u projektu, što znači kako nisu jednako cijenjene predstave u Staroj operi i one na malom scenskom kazalištu, kao što je to Internaciona kazalište. U pozadini tog saznanja postavlja se pitanje, zašto Hrvatice i Hrvati ovakve događaje ne prihvataju kao izražaj svoje kulture koji mora imati mjesto u životnom rasporedu svakoga?

Naravno useljenici i migranti na njemačkom govornom području izloženi su neprekidnom pritisku asimilacije. Ne radi se tu o nekom direktnom političkom pritisku već jednostavno o pretrpanom stolu medijske ponude. Gospodarenje slobodnim vremenom ima svoje zakone. To je logika prema kojoj nitko ne mora postavljati pitanje: čemu u gradskoj i prigradskoj prometnoj gužvi izgubiti sat-dva kako bi se na drugom kraju grada poslušala i vidjela hrvatska predstava, bez obzira na kvalitetu, kada su 32 televizijska kanala (uključujući i HTV) dovoljna da ispune vrijeme i zaokupe sva čula.

Pogled na vrijeme

Ured za kulturu grada Wiesbadena i Generalni konzulat Republike Hrvatske namijenili su izložbu Hrvatskog fotografskog saveza hrvatsko-njemačkom susretu. Sastav publike - većinom članovi kulturnih udruženja iz Frankfurta, Mainza i Wiesbadena nameće dvojbu: je li se tu stvarno radio o susretu hrvatsko-njemačke kulture ili pak - kao što smo često mogli vidjeti - o prikazu kulturnog bogatstva domovine za iseljene Hrvate? Izložba, kao i uvodno predavanje koje je održao profesor Vladimir Gudac, pokazali su

domet i kvalitetu, koji ne samo da zaslužju pažnju već predstavljaju i dobru osnovu za višestranu kulturnu suradnju. Idejna ostvarenja u Hrvatskoj jednako kao i tehnička dostignuća prate na visokoj umjetničkoj i tehničkoj razini razvoj fotografije od njena početka u 19. stoljeću. Profesor Gudac je u predavanju "To see the time" ("Zeit zu sehen") prikazao kako u fotografiji ne nalazimo samo odraz prostora već i metaforu vremena.

Promatraču izložbe kao i poznavatelju priprema za nju nameće se pitanje je li izložba pripremljena "zeitgemäß"? Eksponati iz 1895. i 1951. pokazuju vrhunske domete. Ali želi li se porukom izložbe učiti u maticu kulturnih tokova, nije dovoljno samo naći izjednačenu razinu vodostaja, nego i stvoriti dovoljan pritisak kako bi se svladao otpor na uskom grlu ušća. Medijska najava izložbe bila je ravna nuli. Posljednje desetljeće intenzivnog rada hrvatskih kulturnih društava pokazalo je kako za svladavanje otpora mrtvila, bezvoljnosti i nezainteresiranosti publike nije dovoljno samo poslati pozive i očekivati odaziv te publike. Kulturni odgoj nije samo zadovoljavanje duhovnih potreba već i njihovo buđenje.

Kultura gostoprimeštva

Migracija u Europi jeste demografska realnost koja podliježe više tržišnim nego pravnim zakonima. Hrvatsko iseljeništvo nema u odnosu na ostale "Gastarbeiter-e" u Njemačkoj (a još manje u drugim zemljama) poseban, povlašteni položaj. Doduše Hrvati imaju - punktualno bonus prijateljstva, kulturne suradnje i dobrih odnosa, ali koji se u globalnim razmjerima hrvatsko-njemačkih odnosa ni po čemu ne razlikuju od obostranih odnosa Njemačke i drugih manjina na području SRNJ. Jedan djelić takvog bonusa je prijateljstvo gradova Mainza i Zagreba. Nažalost taj bonus nije iskoristišten kod proslave desete godišnjice rada Hrvatske kulturne zajednice u Mainzu. Srdačno gostoprimeštvo jedne Hrvatske zajednice može biti korito, prenosno sredstvo, ali ne i sadržaj hrvatske kulture.

Isto tako etnografija i folklor kao prepoznatljivi elementi nacionalne kulture mogu biti samo pratile kulturnog sadržaja cijelokupnog umjetničkog i znanstvenog stvaralaštva.

Da je takva sprega potrebna ukazao je stručni seminar o ulozi medija na stranim jezicima u Njemačkoj u svibnju ove godine u Mainzu. Zahtjevi kao - *Stranci se ne smiju izdvojiti iz njemačke medijske sredine!* (Prof. S. Quandt, sveučilište Gießen) nisu samo zapovjed za asimilaciju stranaca, nego i podloga s koje migranti mogu postaviti zahtjev za ravnopravan odnos prema socijalnim i radnim, znastvenim i umjetničkim dostignućima kako migranata tako i njihove domovinske zajednice.

Hrvatska utopija

Najveći svjetski velesajam knjiga u Frankfurtu nudi se kao godišnja smotra i za hrvatsku književnost za Hrvate u dijaspori. Zajednica nakladnika iz godine u godinu, od sajma do sajma potvrđuje profesionalnost nastupa. Program nakladnika na hrvatskom nacionalnom štandu (Croatian publishers at the Frankfurt Book Fair, 2001) s pravom kazuje kako frankfurtski sajam knjiga nije samo "festival" izdavačke djelatnosti već i svjetske kulture. Kroz književnost bilježimo stvaralaštvo pisaca, ali i znanstvenika, umjetnika, novinara... Izlog hrvatskog stvaralaštva pokazuje kako pored poslovnog značaja i ovogodišnji sajam igra ulogu prijenosa i razmjene nadahnuća i poduzetnosti. Brojne aktivnosti održavane su i izvan sajamskih hala. *Na Odjelu za kulturu jezika Sveučilišta Johann Wolfgang Goethe* u Frankfurtu održano je predavanje na temu "*Hrvatska suvremena literatura*". Gost-predavač je bio prof. dr. Ante Stamać, književni teoretičar i kritičar. Profesor Stamać je biši stipendist Humboldtove zaklade i poznat je njemačkoj publici i iz vremena kada je predavao kao gost-docent na Sveučilištu u Oldenburgu.

Suvremena hrvatska književnost ima prema Stamaću jedno zajedničko obilježje: **nedostatak vizije**. Povijest je izvorni materijal iz kojeg književnici kao što su Barbieri, Bauer, Gavran, Mihalić, Blažević, Golub i dr. oblikuju svoje viđenje svijeta. - *Hrvatska utopija književnosti ne postoji*.

Promocija knjige "Kroatien" profesora Ludwiga Steindorffa kao da potvrđuje tu tezu. U organizaciji alumna - bivših studenata hrvatskih sveučilišta - održano je predstavljanje upravo s gesлом: *Učiti iz povijesti kako se ona ne bi ponavljala!* Prof. dr. Ludwig Steindorff je povjesničar, slavist i germanist i redovni je profesor na katedri za istočnoeuropsku povijest na Sveučilištu Christian-Albrecht u Kielu. O raznim problemima hrvatske povijesti objavio je veći broj zapaženih radova. Između ostalog, pisac je do danas *jedine* znanstveno zasnovane studije o *Hrvatskom proljeću*.

Predavanje prof. Steindorffa pratila je u Hrvatskoj katoličkoj misiji Frankfurt, Rüster Str. 5 i prigodna izložba knjiga u suradnji sa *Zajednicom hrvatskih izdavača i nakladnika* iz Zagreba što je omogućilo uvid u suvremeno književno stvaralaštvo u Hrvatskoj i izvan sajamskog prostora.

Prisutnost hrvatske kulturne baštine u internetu možemo na ovom mjestu također zahvaliti radu prof. Steindorffa. Zapisi s ovogodišnjeg studijskog putovanja studenata seminara Kroatistike u Hrvatsku objavljene su i dostupne na internetu. Mogu se jednostavno naći pomoću hyperlinka imena mjesta: kao. npr. Zadar, Split i sl. Profesor Steindorff je pripremio ovogodišnje studijsko putovanje uz suradnju Njemačke službe za akademsku razmjenu **DAAD** i potporu društva bivših studenata hrvatskih sveučilišta **AMAC e.V.**

Ivica Košak.

Hrvatska knjiga - most ka svijetu

55. Međunarodni sajam knjiga u Frankfurtu

Srijeda, 08.10.2003, započela je u Mainzu turbulentno. Žurim u središte grada u ured Croatia Antiqua, zaboravio sam jednu knjigu, usput rješavam nekoliko problema kod prijevođenja u susjednom prjevodilačkom uredu Lingua et Jus i potom žurim u Mainz-Bretzenheim gdje me čeka naša asistentica Milka Sergo. Zajedno vozimo autocestom A 66 za Frankfurt i ostavljamo auto na parkiralištu jednog hotela u blizini sajma. Na glavnem ulazu, registriramo se kao izlagачi i uzimam još jednu dnevnu kartu za našu suradnicu Vedranu Češljar. Vruće mi je, mada je vrijeme prohладno, valjda je to od ove jurnjave, a mislim da je malo i od užbuđenja. Ljubazna gospođa na blagajni predaje mi karte i uz simpatično siktanje trazi 152,- €. Što "samo" 152,- € ! Sad mi je hladno, no vrijeme pritiše i u moru ljudi treba pronaći Vedranu. Dobro je da danas imamo mobilne telefone jer inače bi ju još dugo tražio. Svi skupa užurbanog koraka krećemo ka hali 5. Još samo pokretnim stubama do prizemlja i napokon smo tu, na hrvatskom štandu. Kod izložbenog prostora Croatia Antiqua nas očekuje gosp. Ivica Košak koji je upravo izložio knjige izdavačke kuće "Kalke" iz Stuttgarta. Žurno izlažem vlastite primjerke i napokon dolazim do daha i malo mira, ali ne za dugo.

U 10 sati je uslijedilo svečano otvaranje hrvatskog izložbenog prostora od strane ministra kulture Republike Hrvatske gosp. Antuna Vujića.

Nakon kraće stanke započelo je predstavljanje djela hrvatskih autora Julijane Matanović, Nedjeljka Fabrija i Zorana Ferića, koje su prisutnima predstavili Alida Bremer i Srećko Lipovčan. Poslijepodnevne sate ispunili su zvuci domovine kantautora Ibrice Jusića. Njegovo virtuozno sviranje gitare, misaono pomni tekstovi i izražajno pjevanje dotaknulo je duše mnogih.

Četvrtak je započeo predstavljanjem knjige recepata "Canzoniere der Dalmatinischen Küche" autora Veljka Barbiera uključujući i "živu" degustaciju specijaliteta koji se mogu naći u knjizi. Uz dobro "iće" ide i dobro piće. Gosp. Barbieri je i na to mislio te nam predstavio svoj izbor hrvatskih vina. U popodnevnim satima slijedio je muzički program Ibrice Jusića. Ovaj poznati hrvatski umjetnik na kraju se oduševljenoj publici zahvalio svojim autogramima, a svi oni koji su to željeli mogli su za

uspomenu ponijeti i zajedničku sliku s umjetnikom.

Petak je obilježen projektom "Mali jezici - velike literature" u kojem su predstavljeni Laszlo Darvasi (Madjarska) i Lena Divani (Grčka) pod vodstvom Susane Bindermann (Njemačka) i Theoklis Koujalis (Cipar) i Artur Daniel Liskowacki (Poljska) pod vodstvom Gesine Dammes (Njemačka).

U subotu popodne AMAC je organizirao čitanje na temu "Hrvatska knjiga - most ka svijetu" u kome su sudjelovali dr. Dragica Anderle (Wiesbaden), Anka Krstić-Legović (Stuttgart) i Edvin Bukulin (Flörsheim). Dr. Jozo Marević održao je kratko predavanje o životu, radu i naučnom istraživanju rano preminulog Stjepana Pantelića. Navečer je poslanik Hrvatske privredne komore gosp. Rajko Naprta pozvao članove AMAC-a Vedranu Češljar, Renatu Barišić, Ranka Četkovića i mene na završnu svečanost humanitarne organizacije za istočnu Evropu "Palais Jalta".

Nedjeljno prijepodne odvijalo se u razgovorima i uspostavljanju novih kontakata s posjetiteljima sajma. U popodnevnim satima, na osobni poziv, posjetila nas je talijanska delegacija i uz degustaciju hrvatskih vina izrazila je svoje oduševljenje hrvatskim narodom, čiju su otvorenost, srdačnost i mediteranski duh na veliko hvalili. Za uspomenu na zajedničko druženje od talijanske delegacije dobili smo dva povjesna djela i dokumentarni CD o iskapanjima u antičkom gradu Pompeji.

U ponедjeljak prijepodne sajmom je dominirala neobična praznina, samo je osoblje bilo u žurbi, jer došlo je vrijeme da se štandovi pospreme i "more" knjiga pripremi za povratak kući. Tako je i izložbeni prostor Croatia Antiqua polako nestajao s lica 55.-tog Međunarodnog sajma knjiga u Frankfurtu. Kad je sve bilo spakirano pozvao sam gosp. Rajka Naprta u zajednički obilazak grada Frankfurta.

U kasnim večernjim satima bio sam napokon i ja u Mainzu, kod kuće. Pun dojmova, još uvijek neprorađenih zgoda, novih kontakata i novih zanimljivih saznanja. Sve u svemu, bio je to za nas jedan veliki poduhvat i vrlo uspješno predstavljanje na sajmu knjiga u Frankfurtu.

Croatia Antiqua Mainz e.V.

Slavko Pantelić

Skrb za kulturnu prepoznatljivost hrvatskoga naroda

HKZ je u župnom domu "Kardinal Franjo Kuharić" upriličila proslavu 160. obljetnice utemeljenja i djelovanja Matice hrvatske s gostima iz Hrvatske, voditeljima ograna u Križevcima i Petrinji, ujedno i visokim dužnosnicima u središnjici MH-a u Zagrebu

Utemeljenje Matice hrvatske davne 1842. godine bilo je od neprocjenjive vrijednosti za hrvatski narod. Ove godine navršava se 160. obljetnica utemeljenja, 160 godina predanog rada na očuvanju i jačanju hrvatskog samosvojstva uzdizanjem razine kulture i prosvijećenosti hrvatskog naroda. Najveći dio tog vremena Matica hrvatska je činila ono što tuđinska vlast nije htjela, jer je lakše vladala što je narod bio zaostaliji. Otežavala je stoga djelovanje Matice hrvatske, a u obje Jugoslavije čak ni pred nasiljem i zabranom rada nije prezala. Tek zadnjeg desetljeća, utemeljenjem Republike Hrvatske svrće Matici hrvatskoj nova zora, ali odmah nailazi i na nove teške prepreke - velikosrpske osvajačke nasrtaje - zbog kojih mnogi ogranci rade u izbjeglištvu. **160. obljetnica je svjedočanstvo ustrajnosti svim neprijateljstvima usprkos, radosna izvjesnost da je došlo vrijeme ubiranja plodova, moralna obveza da u svojoj državi svoju kulturu dovedemo do procvata.**

Renata Husinec

1842. 2002.

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden kao prijašnji kolektivni član MH (promjenom statuta sukladno hrvatskom zakonu o udružama to više nije moguće) i danas čvrsto vezana uz Maticu suradnjom i prijateljstvom, osjećala je i želju i obvezu obilježiti 160. obljetnicu Matice hrvatske na prikladan način. I što je prirodnije nego opet potražiti suradnju Matice hrvatske u domovini? Suradnja je i ostvarena, ne samo s domovinom nego i s hrvatskim udružama u susjednom Mainzu i Frankfurtu, ali i u udaljenijem Düsseldorfu, što ju čini osobito vrijednom. Konačno je opet jednom uspjela suradnja hrvatskih udruženja na jednom zajedničkom projektu, a posebno istaknimo da nas je okupila upravo Matica hrvatska.

U našoj proslavi u Wiesbadenu, održanoj u subotu 23. studenoga u hrvatskom župnom domu "Kardinal Franjo Kuharić" sudjelovali su djelatnici Matice hrvatske Renata Husinec i Davor Salopek, oboje na visokim dužnostima u središnjici u Zagrebu i u svojim ograncima. Gospođa Husinec, profesor na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima, je članica Upravnog odbora Matice hrvatske i predsjednica ogranka u Križevcima. Gospodin Salopek, dipl. inž. arhitekture, je također član Upravnog odbora i predsjednik ogranka u Petrinji. Otvarajući proslavu zahvalio sam Matici hrvatskoj što nas ona sama povezuje s domovinom više nego sve ostale udruge, savezi, uprave i ministarstva zajedno. Potom je Renata Husinec održala vrlo zanimljivo predavanje o povijesti, razvoju i značaju Matice hrvatske, o plodovima 160-godišnjeg djelovanja i o zadatcima koje pred nju postavlja novo vrijeme. Matica je utemeljena s glavnim zadaćama da hrvatskom narodu omogući

upoznavanje najboljih djela hrvatske i svjetske kulturne baštine, da skrbi za hrvatsku kulturnu prepoznatljivost i da Hrvatsku uključi u europske kulturne stvaralačke razvoje. Sveukupno Matičino kulturno nastojanje proželo je sve društvene slojeve i pridonijelo između ostalog oblikovanju hrvatskog školstva te kulturnih, prosvjetnih i znanstvenih društava i ustanova. Matica je hrabrla hrvatski narod izvan Hrvatske da ne poklekne pred nasiljem što je osobito vrijedilo za krajeve pod fašističkom vlašću. Zalaganjem za dostojanstvo umjetničke riječi i slobodu kulturnoga izraza Matica hrvatska je dala svoj prilog europskim kulturnim vrijednostima. Renata Husinec među nebrojenim izdanjima Matice hrvatske ističe neka najvažnija poput biblioteke "Pet stoljeća hrvatske književnosti", nove još iscrpnije "Stoljeća hrvatske književnosti", te više od dvadeset biblioteka o glazbi, filozofiji, povijesti umjetnosti i drugom. Na kraju izlaganja o Matici Renata Husinec se uzda da je pred nama razdoblje kada ćemo moći još potpunije upoznati hrvatsko kulturno blago i kada ćemo ga moći još mnogo bolje predstaviti svijetu. U kratkom se osvrtu na rad križevačkog ogranka osjeća promjena u načinu izlaganja koje svojim intimnijim pristupom otkriva svu privrženost, predanost i osobnu zauzetost govornice projektima ogranka od zamisli do oživotvorenenja. A križevački se ogrank može podići vrijednim izdanjima i priznanjima kako u obliku nagrada i odlikovanja tako i rasprodanim nakladama.

Davor Salopek

Davor Salopek je izlaganje svoje prethodnice izvrsno potkrijepio stvarnim događajima iz života

jednog ogranka sa svom njegovom burnom prošlošću najtešnje povezanom s prošlošću grada u kojem djeluje. Upravo je Petrinja po stradanjima svog građanstva primjer stradanja hrvatskog naroda. Svojim povijesnim spomenicima svjedoči o iscrpljujućoj borbi s Turcima, u njoj je izdajom završila pobuna Eugena Kvaternika protiv carske vlasti, spomenik koji su petrinčani podigli Stjepanu Radiću, ubijenom po kraljevskom nalogu, komunistički režim je maknuo na skrovito mjesto, 1971. mnogi su u Petrinji izbačeni s posla, proganjani i zatvarani, a od 1991. do 1995. velikosrpski su napadači pokazali svoje pravo lice, porušivši i spalivši staru gradsku jezgru Petrinje, a crkvu Svetog Lovre poravnavaši sa zemljom. Kao i grad trpila je Matica hrvatska carsku nepovjerljivost, komunistički režim se 1971. posebno okomio na članove Matice hrvatske, a tek što je ogrank, obnovljen 1990., počeo djelovati, članstvo mu je protjerano u izbjeglištvo. Davor Salopek priča o tome kako su tražili jedni druge i okupljali se da i pod gotovo nemogućim uvjetima nastave rad u izbjeglištvu. Usprkos toga što se izbjeglištvo produžavalo iz godine u godinu, ni trenutka nisu posumnjali u povratak, nego skupljali fotografije i pripremali nacrte za obnovu Petrinje kao da je povratak pitanje tjedana ili najviše mjeseci. Dojam svojih riječi osnažio je prikazom diapozitiva koji su nas odveli u staru Petrinju i upoznali nas s njenim znamenitim građanima. Ni nakon Oluje i povratka nije bilo predaha za ogrank Matice hrvatske, uključili su se svim raspoloživim snagama u obnovu grada, za koju je dio planova već čekao dovršen. Posebno je zorno predočio izgradnju zbrisane crkve Svetog Lovre, za koju su prekopavanjem morali tražiti preostale temelje.

Usprkos svim nedaćama petrinjski ogrank je imao snage za kulturni i nakladnički rad pa je Davor Salopek s opravdanim ponosom mogao predstaviti knjige koje su izdali i dodati zanimljive priče vezane uz nastajanje svake od njih.

Priča o petrinjskom ogranku najbolji je dokaz povezanosti Matice s hrvatskim narodom, o dijeljenju dobra i zla, o hrabrosti i ustrajnosti. To je priča koja pomnožena stotinu i dvadeset puta, koliko ogrankova ima, nedvojbeno kazuje o ulozi i značenju Matice hrvatske u prošlim 160. godina i uždanju u usješno 21. stoljeće, za Maticu i za cijeli hrvatski narod u njegove obje domovine.

Gosti iz domovine imali su vremena i za odgovore na pitanja posjetitelja, a mnoga daljnja pojašnjenja davali su kasnije pri razgledavanju knjiga na prigodnoj izložbi Matičinih izdanja križevačkog i petrinjskog ogranka. Da su ta pojašnjenja bila živa i zanimljiva svjedoči i lijep broj kupljenih knjiga!

Još jednom izložbom te večeri se moramo pohvaliti. Radi se o zbirci starih, dijelom čak povijesnih izdanja Matice hrvatske koju je uz pomoć MH u Zagrebu prikupila udruga bivših studenata hrvatskih sveučilišta AMAC, a koja bi, uspije li naum, trebala postati jezgro jedne mnogo šire zbirke, doduše raštrkane na razne vlasnike, ali okupljene na jedno mjesto – u računalu – i dostupne preko interneta. Zamisao "virtualne knjižnice" predstavio je Ivica Košak, predsjednik AMAC-a, a naša udruga mu je

obećala podršku.

Proslava ovakvog značenja s tako sadržajnim izlaganjima mnoge dojmova ostavi na posjetitelja, a najbolje je dati im oduška u razgovoru i druženju. Uz mali domjenak, večer je nastavljen razmjenom mišljenja, dodatnim pojašnjenjima, ali i dobrom raspoloženju i prepričavanju šaljivih zgoda, koje nipošto nisu rijetke u ispunjenom životu matičara.

Ivo Andrijević

I A Z G O V O R

Renata Husinec

Život u Križevcima bi bez Matice hrvatske bio sigurno siromašniji i dosadniji

Prof. Renata Husinec, višegodišnja članica Glavnog odbora Matice hrvatske i predsjednica ogranka MH Križevci gostovala je u Wiesbadenu povodom obilježavanja 160. obljetnice Matice hrvatske. Iskoristili smo ovu jedinstvenu priliku i zamolili ju za razgovor.

Riječ: Gospodo Husinec, poznajemo Vašu zauzetost u MH, ali bi nas zanimalo, što radite profesionalno?

Husinec: Profesorica sam engleskog i francuskog jezika i radim kao viši predavač za engleski i francuski na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima koje je naša najstarija poljoprivredna obrazovna i znanstvena ustanova, ne samo u Hrvatskoj nego u cijeloj jugoistočnoj Europi. Prije prvog svjetskog rata ovdje su dolazili na školovanje, osim studenata s područja tadašnje Hrvatske, i studenti iz Bugarske, Galicije, Finske i drugih europskih zemalja. Dakle, mi smo bili kolijevka prvih poljoprivrednih stručnjaka gdje se u stvari nakon ukidanja kmetstva 1848. hrvatsko gospodarstvo i poljodjelstvo podizalo praktički iz ničega.

Riječ: Koliko je staro to učilište?

Husinec: Učilište postoji od 1860., dakle pune 142. godine. Upravo smo nedavno svečano obilježili tu obljetnicu s jednim prekrasnim koncertom našeg vrlo poznatog gitarista Ištvana Remera.

Riječ: U MH ste poznati kao veliki borac, pokatkad i oštar kritičar i vrlo vrijedan djelatni član, te kao osoba koja je sposobna svoj polet prenijeti na druge. Eto i mi smo to osjetili tijekom Vašeg boravka u Wiesbadenu. Kako Vam to uspijeva?

Husinec: Veseli me ako ste to osjetili. Volim to što radim, nije mi teško i ako dio te svoje volje i

energije mogu, kako vi kažete, prenijeti na druge onda je to u svakom slučaju pozitivno i raduje me. Kad gledam knjige uredno poslagane na polici, naše knjige, izdanja MH Križevci obuzima me zadovoljstvo i doživljavam ih gotovo kao svoju odnosno našu djecu.

Riječ: Predsjednica ste križevačkog ogranka od njegovog utemeljenja 1990. pa do danas, ako se ne varam?

Renata Husinec poklanja HKZ-u knjige križevačkog ogranka matice hrvatske

Husinec: Točno, no ne radi se o utemeljenju novog ogranka, nego o ponovnom osnivanju, odnosno njegovom obnavljanju. Ponosni smo da se među

samim osnivačima Matrice hrvatske nalazi nekoliko Križevčana. To su oni koji su dali 50 kruna za Glavnici koju je prvi predsjenik, grof Janko Drašković osnovao 1842. A kasnije, nakon utemeljenja Matice hrvatske je, kao što znate, djelovala preko svojih povjerenika. Tih povjerenika bilo je i u Križevcima. Bili su to su obično vrlo ugledni građani, župnici, gradonačelnici, liječnici, koji su okupljali podupirajuće članove čija je osnovna zadaća bila kupovati knjige MH i širiti knjigu u hrvatski puk odnosno među križevačkim stanovništvom. Kasnije su bili formirani pododbori MH. Naš križevački pododbor je osnovan 1965. godine i od tada je neprekidno djelovao kao i svi ogranci MH do Karadorđeva, odnosno do 1971. kad se djelovanje MH zabranjuje. Predsjednik i tajnik križevačkog ogranka, na sreću, nisu završili u zatvoru, ali su, obzirom da su predavali na gimnaziji, izgubili radna mjesta i bili prisiljeni promijeniti profesije kako bi mogli opstati. I nakon gotovo dvadesetgodišnje šutnje, mi smo odmah, čim je došlo zeleno svjetlo da se obnovi djelatnost, 1990. godine, u studenom, priredili obnoviteljsku skupštinu na kojoj je, u ime Glavnoga odbora, bio akademik Jelčić, tadašnji potpredsjednik MH.

Riječ: Slovite kao jedan od najdjelatnijih ogranaka MH. Koji su najveći uspjesi vašeg ogranka u ovih dvanaest godina?

Husinec: Imamo četrdeset članova-radnika, dakle doista smo jedan od najdjelatnijih ogranaka MH. Mi smo odmah nakon obnavljanja počeli ne samo s planovima kako to često biva, nego i s ostvarenjem mnoštva različitih kulturnih dogadaja. Vrlo uspješna i najvažnija je naša izdavačka djelatnost. Ona obuhvaća oko dvadeset različitih naslova za koje s ponosom možemo reći da su privuki pažnju i bili vrednovani od najstručnijih ljudi u MH. Mi smo jedini ogrank u Hrvatskoj koji je dva puta dobio nagradu Ivan Kukuljević Sakciński za najbolju knjigu ogranka. Prvi put za »Kalničke plemenitaše« čija je autorice naša ugledna povjesničarka i povjesničarka umjetnosti Lelja Dobronić, a drugi put, ove godine, za knjigu o liječniku, polihistoru, putopiscu, prevoditelju, zagovorniku zdravoga života i prosvjetitelju dr. Franu Gudrumu Oriovčaninu. Objavili smo također devet tematskih kalendara. Spomenut će samo nekoliko tema: Križevci u riječi i slici, 600. obljetnica krvavog sabora križevačkoga, knjižno blago grko-katoličke katedrale u Križevcima. Za taj kalendar smo bili osobito pohvaljeni, jer smo na neki način upozorili hrvatsku javnost na jednu vrlo, vrlo vrijednu knjižnicu s preko 6000 knjiga, od inkunabula do knjiga 19. stoljeća. Da takvo blago postoji u njihovom gradu nisu znali čak ni mnogi Križevčani.

Riječ: Koliko su veliki Križevci?

Husinec: Križevci su vrlo mali grad. Sam grad ima oko 12 000 stanovnika, a s pripadajućim selima 24000 stanovnika. Danas se sa sjetom govori o stariim Križevcima, o gradu koji je svijetlio u povijesti. Iako je to bio slavni srednjevjekovni grad, slavan i u doba hrvatskoga preporoda, jer su тамо dolazili slavni Ilirci, on nažalost danas gospodarski stagnira. Međutim, on gospodarski nikad nije bio jak. To je oduvijek bilo školsko središte. Uz gospodarsko učilište mi smo imali jednu od prvih gimnazija u Hrvatskoj. Pavlini su 1674. osnovali gimnaziju i pavlinski samostan, a od 1920. djelovala je učiteljska škola. Sada imamo dvije osnovne škole, veliku obrtničku školu, srednju gospodarsku tj. poljoprivrednu školu, gimnaziju i već spomenuto gospodarsko učilište.

Riječ: Kakva je uloga MH u kulturnom životu jednog ovakvog manjeg središta?

Husinec: Život u Križevcima bi bez Matice hrvatske bio sigurno siromašniji i dosadniji. Osim Matice postoje, naime, još samo one institucije koje su podržavane od države kao što su gradski muzeji i gradska knjižnica. MH je udruga zaineresiranih građana koja nastoji ustaliti kulturni život. Osim tiskanja knjiga i kalendara mi obvezno predstavljamo knjige. Predstavili smo preko sto različitih knjiga u zadnjih deset godina, naročito nagrađivanih knjiga. No osim samih književnih večeri organiziramo i tribine gdje nastojimo prozboriti o svim mogućim društvenim pojavama. To shvaćamo kao ostvarivanje jednog od temeljnih zadataka MH, a to je širenje prosvjete, odnosno prosvjetiteljsko djelovanje među svojim članstvom i pučanstvom. Jedna o zapaženih djelatnosti je svakako glazbeni život, koji smo isto tako obogatili upriličivši na desetke koncerata, ali ne samo amaterskih sastava i glazbenika, već smo dovodili vrhunske glazbene umjetnike u Križevce ili naše članove odvodili u Zagreb u HNK ili na Matičine koncerte koje je priredila središnjica.

U zadnje vrijeme možemo se pohvaliti i ponudom likovne umjetnosti. Jedan naš novi član, mladi akademski slikar, je predložio da se u našim prostorijama, a imamo krasane prostorije u središtu grada, otvari mali salon, galerija gdje bi se redovito, jedanput mjesечно, priredivale izložbe akademskih slikara. To jako dobro uspijeva i tu se okupljaju, što mene osobito veseli, mladi ljudi.

Svojim radom nastojimo obuhvatiti sva područja umjetnosti i time obogatiti kulturni život građana, što je za jedno takvo malo središte kao što su Križevci i te kako potrebno.

Razgovor vodila Biserka Andrijević

U ozračju hrvatske pisane kulture

Hrvatska knjiga na sajmu u Frankfurtu

Frankfurtski sajam knjiga sa 6375 izlagača iz 110 zemalja svijeta je najveća izložba knjiga u svjetskim razmjerima. Sajam knjige je ove godine zabilježio porast posjetitelja unatoč globalnoj finansijskoj krizi. 265 tisuća gostiju, od kojih je značajan udio stručne publike, posjetio je sajam.

Hrvatski nakladnici i pisci predstavili su ne samo nove naslove već i donijeli ozračje hrvatske kulture. Hrvatski "štand" na velesajmu je uredila *Zajednica nakladnika i knjižara* koja djeluje pri *Gospodarskoj komori*. Zajednica broji više od 115 izdavača i knjižara. Na zajedničkom hrvatskom štandu je i ove godine izlagalo i nekoliko samostalnih izlagača. Ukupan broj hrvatskih naslova predstavljenih na našem štandu iznosio je 2,5 promila izdanih naslova na sajmu.¹ Obzirom da građani Republike Hrvatske predstavljaju tek cca 0,75 promila svjetskog pučanstva, izloženi naslovi potvrđuju bogatu tradiciju hrvatske pisane kulture. Izabrana bibliografija prikazuje 55 naslova hrvatske književnosti na njemačkom jeziku, izdanih u razdoblju od 1990. do 2002. U tom popisu knjiga nalazi se i katalog izložbe *Drei Schriften - Drei Sprachen*, (Kroatische Schriftdenkmäler und Drucke durch Jahunderte).²

Na velesajamskoj tribini hrvatske književnosti je pored Sibile Petlevski, Bore Čosića, Jurice Pavičića i Ede Popovića nastupio i ovogodišnji dobitnik Herderove nagrade Nedjeljko Fabrio. Nagrada je bila uručena 3. svibnja 2002 na sveučilištu u Beču. Znaci i kritičari hrvatske književnosti ubrajaju Nedjeljka Fabria, koji je dobitnik i nagrada Ksaver Šandor Gjalski za 2002. godinu, u birani krug hrvatskih književnih suvremenika. Fabrio je sveobuhvatni pisac, zastupljen na svim književnim poljima, pa radi i kao kritičar i publicist. Prestižna Herderova nagrada je priznanje koje jamči "primjerenu književnu recepciju i čitalački horizont".³

Hrvatskoj publici u rajsко-majnskom području pružena je mogućnost susreta s hrvatskom književnošću i književnicima i izvan sajma, na tradicionalnoj književnoj tribini koju upriličuje Društvo bivših studenta hrvatskih sveučilišta (AMAC e.V.) u Frankfurtu. Tribina je održana u subotu 12. listopada 2002. u prostorijama Hrvatske katoličke misije (u neposrednoj blizini

velesajamskog prostora) na temu: *Hrvatska knjiga na sajmu u Frankfurtu*, u suradnji sa *Zajednicom hrvatskih nakladnika*.

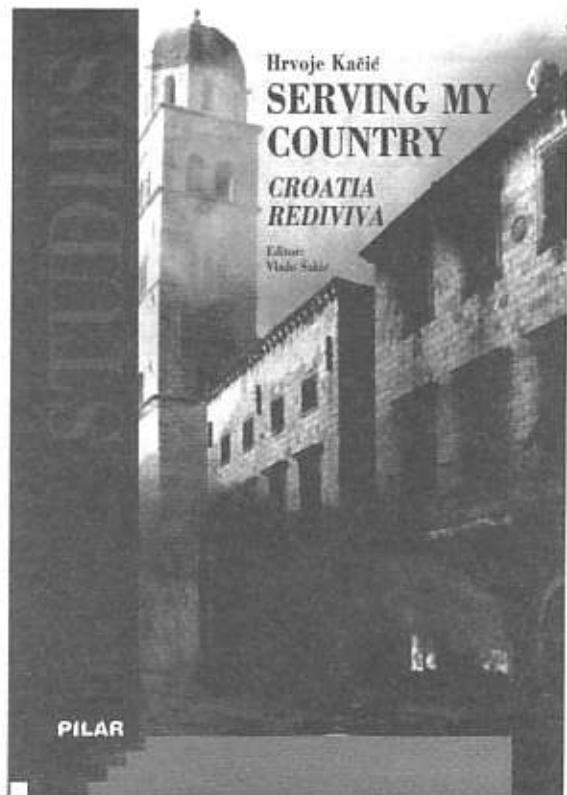
Prof. dr. Srećko Lipovčan je izvjestio o radu hrvatskih nakladnika i njihovom nastupu na hrvatskom štandu 2002. Iznesen je kratak prikaz 160 godina rada *Matica hrvatske*, uz prigodnu izložbu knjiga. Dr. Dragica Anderle je prikazala znanstveni rad *Die Loggia communis*, u kojoj je predstavljena značajna sastavnica urbane kulture na hrvatskoj obali Jadrana. Zdravko Luburić je krasnoslovio iz svog bogatog opusa lirike, a koja je objavljena na njemačkom jeziku. M. Tomašević je prikazao znanstveni rad *Credit Rating vor dem Hintergrund von Basel II* autorice Zdenke Blažević. Gospodin Hrvoje Ježić je predstavio svoga oca, prof. Slavka Ježića i kao pisca stihova za djecu.

Nedjeljko Fabrio

Uz glazbeni ugodaj predstavljen je umjetnički i znanstveni rad Lidije Bajuk s osvrtom na književnu obradu hrvatske etnološke baštine u knjizi *Kneja*.

Prof. dr. C.V. Wilkes/Oxford, prof. dr. H. Kačić i prof. dr. V. Šakić su predstavili znanstveni zavod "Ivo PILAR" i englesko izdanje *Serving my country*, rad prof. Kačića.

Velesajam u Frankfurtu otvara svoje štandove svjetskoj literaturi sljedeće 2003. godine od 8. do 13. listopada. Ruska federacija će imati sljedeće godine ulogu gostujuće zemlje. Ovogodišnji uspjeh predstavljanja Republike Litve potvrđio je potrebu za kontinuitetom nacionalnih nastupa. A vjerovalo se kako su takvi nastupi zastarjeli! U tom svjetlu treba promatrati izjave iz prošle godine, za dijasporu iznenađujuće, od strane istaknutih literata kao što je npr. prof. Stamać ili čak direktor HAZU dr. Bogičević koji su javno i uz značajan odjek u tisku obznanjivali kako Hrvatska nije stasala za ulogu gosta. Nakon ovogodišnjeg uspjeha Litve na Sajmu knjige u Frankfurtu vidi se ne samo potreba nego i mogućnost za nacionalni nastup Hrvatske.

Ivica Košak

¹ Izvor: Katalog *Zajednice hrvatskih izdavača*, Program na sajmu knjiga u Frankfurtu 2002.

² Izložba je održana od 26 travnja do 8 lipnja u Berlinu. Vidi izvješće u prošlom broju *Riječi*.

³ Prigodna brošura *Nakladnog zavoda Matice hrvatske*, Zagreb 2002. Vidi i Krešimir Neman: *Historiografska fikcija Nedjeljka Fabrija*, Republika, br. 1-2, Zagreb 1996.

SAJAM KNJIGA IZ MOG KUTA

*Snaga knjige je veća i od smrti,
veća od onih koji je žele pokopati*

Knjiga će nadživjeti sve one koji joj sada proriču skoru smrt - rekao je njemački ministar vanjskih poslova Guido Westerwelle na svečanosti otvaranja 62. Frankfurtskog sajma knjiga komentirajući time rasprave o budućnosti tiskane knjige.

Njegova je izjava bila izazvana napisima kako će elektronska knjiga zamijeniti tiskanu. Te će se dvije forme, ističe, samo upotpuniti.

Jedna od glavnih tema ovogodišnjeg Frankfurtskog sajma knjiga bila je i budućnost digitalnih nosača pisane riječi. Frankfurtski sajam je najveća tržnica knjiga, najveća knjižara na svijetu u kojoj se nekoliko dana koliko traje okupe svi koji se bave knjigom - izdavači, knjižari, autori, kritičari, novinari i čitatelji. Počasni je gost ove godine bila Argentina. Na 172 tisuće četvornih metara predstavilo se oko sedam tisuća izlagača iz 111 zemalja, među njima i Hrvatska.

Naša se domovina predstavila, istina na manjem prostoru nego prijašnjih godina, ali s lijepim i bogatim programom. Predstavljena su 232 naslova od 30-ak hrvatskih nakladnika. Kroz književne su forume bili zastupljeni veliki hrvatski pjesnik **Tin Ujević**, zatim književnici **Edo Popović, Ludwig Bauer, Miro Gavran, Sanja Lovrenčić i Ivana Šojat-Kuči** te kao šlag na kraju hrvatska književnica **Irena Vrkljan** koja ove godine slavi svoj 80. rođendan. No, to su informacije koje je svatko

mogao ovih dana pročitati u tiskanim medijima ili na internetskim web portalima.

Ništa novo. Ono što niste mogli pročitati, osjetiti niti uočiti ako niste nazočili svom tom predivnom knjiškom šušuru koji je trajao ovih šest dana jest spoznaja da još ima mlađih ljudi koji vole knjigu i žive za knjigu. Ne govorim to zbog onih prvih pet dana trajanja sajma u kojima se izmjenjuju oni koji se moraju izmjenjivati poradi vlastitog posla. Jer novinari tu možda ne bi bili da ih urednici nisu poslali, izdavači moraju biti jer im je to posao, autore i kritičare izuzmimo, i držimo se običnog čovjeka i čitatelja bez kojih autori i kritičari ne bi ni postojali. Istina, teška su vremena, ubrzana, finansijski, a i emocionalno uništavaju čovjeka pa je sajam knjiga pozitivan znak u ovim teškim vremenima u kojima prostora za knjigu, ponekad se čini, sve manje ima. Ali, ipak, ima. Ako joj dopustite knjiga će doći do vaših srca i pronaći vremena za kojeg mislite da ga nemate. Ovi sam dana na Sajam knjiga odlazila vlakom. Čovjek uistinu može svašta naučiti u samo jednoj vožnji vlakom.

U tridesetminutnoj vožnji koja je pobila moje dotadašnje mišljenje kako nove generacije nisu dovoljno zainteresirane za knjigu. U samo jednoj tridesetminutnoj vožnji, u jednom vagonu vlaka uočila sam čak pet mlađih ljudi, mladića i djevojaka koji su čitali knjigu. Bilo mi je neobično dragoo

jer nisu zaokupljeni slanjem SMS-ova već, bilo je očito, radnjom knjige. Shvaćala sam kako umno nisu prisutni nego proživljavaju knjigu. Bilo mi je dragoo jer se radi o mladićima i djevojkama nove generacije i jer su baš oni pronašli vremena za knjigu.

Peti dan sajma, odnosno današnji me najviše oduševio jer obični je čovjek posjetio knjigu. Brojni mlađi ljudi koji su radoznalo razgledavali paviljone oduševljavajući se knjigom i komentirajući knjigu. Nebitno o kakvoj se knjizi radi, stručnoj literaturi, trilerima, psihološkim romanima, dječjoj knjizi ili tek kuharicama.

Knjiga je oduševljavala. Paviljonima su se šetali brojni knjiški likovi poput **Petra Pana, Harrya Pottera, Huckleberry Finna, Toma Sawyera, Heidi, pa čak i Crvenkapice i Snjeguljice**, ali i kojekakvih novijih fantasy likova koje su utjelovili mlađi ljudi, pa čak i neki starije generacije koji vole **KNJIGU**. Mnogi će kazati kako je to djetinjasto, kako to pripada samo djeci, ali zar ima nešto ljepše nego radovati se kao dijete, učiti kao dijete, zar dječja iskrenost ne oduševljava, zar ima nešto ljepše nego voljeti knjigu kao što dijete voli omiljenu bajku, priču, slikovnicu? Zar ima nešto ljepše nego živjeti knjigu kao što to čini dijete, zar nismo bili djeca i proživljavali omiljene bajke?

Zar nije čarobno proživljavati knjigu onako kako smo je proživljivali kad smo bili djeca? Mislim da jeste jer knjiga zapisuje vrijeme, ona je ta koja priča i bez koje ne bi imali prošlost. Stoga je trebao voljeti i čuvati kao što to čini dijete sa svojom omiljenom bajkom.

Marijana Dokoza

Referat povodom sajma knjige 2010, prikazan u okviru proslave 20. godišnjice rada HKZ-Wiesbaden.

Bestandteil dieser Geschichte. Denn zum Schluss ist es diese innige Beziehung, die sowohl Mutter als auch besonders Lejla die nötige Kraft zum Überleben gibt.

Die unbeschreibliche Art und Weise wie simple Wörter und Sprache genutzt werden, um die weiblichen Emotionen in diesen Situationen zu beschreiben, ist sehr fesselnd. Auch wenn der Eindruck von Gefühllosigkeit und Nüchternheit dominierend ist, ist dies wohl nur ein Ausdruck von emotionaler Taubheit. Denn es muss ohne Zweifel sehr schwierig sein, überhaupt ansatzweise zu beschreiben, was da geschehen ist, und es ist wohl noch schwieriger Worte

dafür zu finden, wenn es einem selbst widerfahren ist. Es mangelt schon an Worten, wenn ich als Leserin beschreiben muss, welche Gefühle diese Geschichte in mir weckt, denn man fühlt sich nach dem Lesen dieses Buches selbst erschreckend kalt und abgestumpft.

„Leila – ein bosnisches Mädchen“ ist definitiv kein Buch für Zwischendurch. Ebenso wird es nicht leicht sein, das Gelesene schnell zu verarbeiten oder zu vergessen, und es wird seine Zeit dauern, sich davon regelrecht zu erholen. Dennoch sollte man immer daran denken, dass diese Frau all das wirklich erlebt hat und

auch irgendwie damit weiterleben musste und muss. Diese Geschichte entspricht einem Albtraum und ist doch unbedingt lesenswert, da sie fesselnd, unbeschreiblich, schmerhaft und einfach wahr ist. Es ist die Geschichte eines um ihre Jugend betrogenen Mädchens, das einen Krieg und Vergewaltigungslager überlebt in denen es sogar von den „eigenen Soldaten“ vergewaltigt wird. Letzteres zeigt ebenso wie die Tatsache, dass diese Geschichte kein Einzelfall ist, dass der „Balkan“ wohl dort beginnt wo jede Logik endet.

Ivona Golemac

INTERKULTURELLE WOCHE

WOCHE DER AUSLÄNDISCHEN MITBÜRGER

Bücher, Medien und Autoren

Ist die Literatur besser geeignet, neue Perspektiven zu eröffnen, als politische Aktionen?“ war der Titel der diesjährigen Veranstaltung der Mittwochsgesellschaft im Rahmen der Interkulturellen Woche in Idstein, am Mittwoch, den 28. September in der Stadtbücherei Idstein.

Herr Dr. Asghar Fassihi, Mitglied des Ausländerbeirats der Stadt Idstein, Dipl. Ing. Ivica Košak, Vorsitzender der Kroatischen Kulturgemeinschaft e.V. und Dieter Kunz, Sprecher der Idsteiner Mittwochsgesellschaft haben mit der Vorstellung von fünf ausgewählten Werken der internationalen Literatur, unter anderem von Samuele P. Huntington und Amartya Sen, die Grundlage zu einer angeregten und anregenden Diskussion geliefert.

Die Wahl dieses Themas wurde durch den algerischen Buchautor **Boualem Sansal**, diesjährigen **Empfänger** des Friedenspreises des Deutschen Buchhandels, angeregt. Mit literarischen Mitteln kämpft Boualem Sansal gegen alles, was von seinem Volk als Unterdrückung erlebt wird. Seine virtuos geschriebenen und atmosphärisch dichten Bücher spiegeln die Erfahrungen einer geopferten Generation wider. Sein literarisches Wirken, das zu Beginn der Veranstaltung von Dipl. Ing. Ivica Košak vorgestellt

Ivo Cenkovčan, Ivica Košak, Konsulin der Republik Kroatien
Frau Lidija Pansegrau Hadrović, Bürgermeister der Stadt Idstein
Gerhard Krum, Dr. Asghar Fassihi und Dieter Kunz

wurde, sei die Suche nach einer *Identität, die es immer noch neu aufzubauen gelte.*

Im Verlauf des Abends präsentierte Dr. Asghar Fassihi die Werke des Züricher Professors Georg Bossong: *Das maurische Spanien* und *Die Sepharden*. Seit dem 8. Jahrhundert war der Islam für rund 900 Jahre auf der Iberischen Halbinsel präsent. In dieser Zeit kam es zu einem einzigartigen Miteinander von Muslimen, Christen und Juden und einer Blüte von Wissenschaft, Philosophie, Literatur und Kunst. Die Moschee von Cordoba und die Alhambra von Granada zeugen bis heute von diesem "Goldenen Zeitalter". Der kulturelle Niedergang erfolgte durch die Vertreibung von Juden und Muslimen von der Iberischen Halbinsel. Es traf insbesondere die spanischen Juden – Sepharden die fortan zerstreut in den Ländern des Osmanischen Reiches Zuflucht fanden. Auch in der neuen Heimat trugen die Sepharden entscheidend zur Multikulturalität bei. Zu sehen war dies besonders in den Grenzländern des Osmanischen Reiches wie Bosnien und die Herzegowina, die im regen Austausch mit benachbarten christlichen Ländern standen. So avancierte Saloniki zum "Jerusalem des Balkans". Im 20. Jahrhundert traf der Holocaust die Sepharden bis ins Mark. Vertreibung und Vernichtung zerstörten ein über Jahrhunderte andauerndes Zusammenleben. Mehr als 60 Jahre nach dem Zweiten Weltkrieg geht die Forschung über das Schicksal der Juden in Europa weiter. Die Geschichtswissenschaftlerin Dr. Esther Gitman erforscht die Wege, auf denen die überlebenden Juden in Kroatien gerettet worden waren. Geboren in Sarajevo und Überlebende des Holocausts schreibt sie in ihrem am Mittwoch im Rahmen der Veranstaltung von Herrn Košak vorgestellten Buch „*The Rescue and Survival of Jews in the Independent State of Croatia 1941-1945*“ unter anderem darüber, dass auch in den dunkelsten Momenten der Geschichte das Licht der Großzügigkeit der Menschen leuchten würde“. Pogrome des 2. Weltkrieges haben dazu geführt, erinnert sich Esther Gitman, dass bis zum Ende des Krieges 75 Prozent der jüdischen Bevölkerung im Gebiet des Kroatiens und Bosniens und Herzegowina getötet wurden. Aber 9500 von ihnen überlebten, wie sie sagt, "aufgrund der Aufopferung ihrer Mitbürger."

Dieter Kunz stellte ein Erklärungsmodell von Professors Samuel P. Huntington vor, welches die Zeit nach dem Zusammenbruch des Kommunismus betrifft. Der Harvard-Professor verkündete in seinem Werk „*Kampf der Kulturen: Die Neugestaltung der Weltpolitik im 21. Jahrhundert*,“ einen Paradigmenwechsel. Eine völlig neue Form der internationalen Auseinandersetzungen beherrscht seiner Meinung nach das internationale Geschehen: Unterschiedliche Kulturreiche, die einander feindlich gegenüber stehen, prägen die Konfliktszenarien.

Als Gegenposition stellte Dipl. Ing. Ivica Košak das Buch: „*Die Identitätsfalle, warum es keinen Krieg der Kulturen gibt*“ des Autors Amartya Sen vor. Der Nobelpreisträger aus West Bengal kritisiert mit Recht Samuel Huntingtons populäre These vom Kampf der Kulturen. Amartya Sen zeigt in seinem Buch, dass die falsche Illusion einer einzigen Identität diesen „Krieg der Kulturen“ konstruiert und zugleich fatal vorantreibt. Sen zeigt nicht nur, wie die Spirale aus Identität und Gewalt entsteht, sondern auch, wie sie durchbrochen werden kann.

Zum Schluss wurde das Buch der Autorin Karin Richter „*Krabat und die Schwarze Mühle*“ vorgestellt. Die literarische Figur des Krabat alias Ivan Sajatović als Reiterobrist rettete einst Johann August III. vor der türkischen Gefangenschaft. Johannes Schadowitz wurde wegen seiner ungewöhnlichen Größe,

Verhaltensweise und seinem Wissen, das er auf vielen seiner früheren Reisen erwarb, als Zauberer angesehen. Die Bauern nannten ihn den „Kroat“ (sorbisch Chorwat), später entwickelte sich daraus der heute bekannte Name Krabat. Nach seinem Tod wurde aus Johannes Schadowitz der Zauberer Krabat, der von den Sorben noch heute als Schutzpatron verehrt wird. Die Krabat-Legende, deren erste Fassung aus dem 19. Jahrhundert stammt, kann von uns als Beispiel einer gelungenen Integration angesehen werden. Mit der Vorstellung dieses Buches schloss Ivica Košak die Vortragsreihe ab. Modelle und Materialien für den Literaturunterricht, so wie es Karin Richter aufbereitete, werden besonders akzentuiert und mit Informationen zur Geschichte und Kultur der Umgang mit den Minderheiten dargestellt.

Die Veranstaltung mit angeregten und anregenden Diskussionen im Anschluss an die kurze Vortragsreihe wurde durch die Anwesenheit des Bürgermeisters **Gerhard Krum** und der Konsulin der Republik Kroatien, Frau **Lidija Pansegrau Hadrović** aus Frankfurt, besonders geehrt.

Als weitere Ehrengäste haben der bekannte kroatische Künstler Ivo Cenkovčan aus Berlin und der Herr Jürgen Helbach, Vorsitzender des Kulturellen Arbeitskreises Mittelrhein „Die Treidler“ St. Goar e.V., an der Veranstaltung teilgenommen.

Julia Elena Košak

24 Jahre alt. Studentin an der Universität Mainz.

„I u najmračnijim trenucima, postoji svjetlost velikodušnosti pojedinaca“ Esther Gitman [1] o spašavanju Židova u NDH

Više od 60 godina nakon Drugog svjetskog rata, istraživanja i dalje donose nove informacije o sudbini Židova u Europi. Povjesničarka Esther Gitman, rodom iz Sarajeva, jedna je od preživjelih stradalaca holokausta. Umjesto dokumentiranja stradanja, ona je istraživala načine na koje su se spasili preživjeli Židovi u Hrvatskoj. Rezultati njezinog istraživanja su predstavljeni na javnoj tribini, u srijedu 28. rujna 2011., u okviru Interkulturnog tjedna u Idsteinu na Taunusu.

NDH - pošalje u koncentracijski logor zahvaljujući pomoći prijatelja i susjeda.

Mnogo kasnije, 1999, u zreloj dobi, upiti njezine

kćeri o obiteljskim iskustvima iz holokausta naveli su je da prekine uspješnu poduzetničku karijeru i započne doktorski studij posvećen povijesti Židova, okrunjen disertacijom pod naslovom "Spašavanje i preživljavanje Židova u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, 1941.-1945."

2002. i 2003., Esther Gitman je u Zagrebu pregledavala izvorne dokumente i bilježila sve što je imalo veze sa spašavanjem ili bijegom Židova od holokausta u NDH. Ono što je otkrila bila je priča o ljudskosti nebrojenih građana koji su – riskirajući vlastite živote – pomagali svojim židovskim sugrađanima da prežive.

Ustaški režim se, zbog vlastite slabosti, uvelike oslanjao na njemačke naciste i upravo zato je morao i slušati želje svojih moćnih zaštitnika, kaže dr. Gitman: "Nacisti su imali ogroman utjecaj na ustaški režim i jedan od prvih zadataka koje su dali novom režimu bilo je da se pozabavi židovskim pitanjem. To je trebalo obaviti na dva načina: prvo, konfiskacijom njihove imovine i otpuštanjem Židova s radnih mesta; drugo, fizičkim uništenjem Židova na teritorijima NDH. Ustvari, upravo su tu počela prva masovna ubojstva Židova u logorima na domaćem tlu. Već u travnju 1941. su donesene

Međunarodni sajam knjiga u Frankfurtu 2012.

Knjige nas ujedinjuju

Jedan od najistaknutijih turskih pisaca, nobelovac čija su djela prevedena na dvadesetak jezika Orhan Pamuk je jednom prilikom rekao: - *Postoji nešto u Frankfurtu što podsjeća na džamiju, crkvu ili hram, nešto što poziva osobu da bude skromna. Poput velikih knjižnica koje sadrže sve knjige svijeta i odražavaju beskonačnost vremena i svemira, ovo obilje knjiga podsjeća nas da – iako podijeljeni po nacionalnosti, povijesti i jeziku – svi nalikujemo jedni drugima, dijelimo iste osjećaje i težnje.*

Njegove su riječi, doista, na ispravan način utkane u police ove svjetske knjižnice koja ujedinjuje sve nacije, vjere i narode. Pisana riječ ima veliku moć. Iako to mnogi ne priznaju niti joj daju značaj, pokušavaju je osporiti, postaviti na koljena, zamagliti oči raznim modernim tvorevinama, napisljeku se sve opet vraća pisanoj riječi jer u nju su utkani svi ljudski osjećaji, a oni su isti bez obzira o kojem se narodu radilo. Vidljivo je to bilo i na ovogodišnjem Sajmu kojeg je posjetilo više od 300 tisuća posjetitelja, 9 000 novinara, 1 000 autora iz čak 111 zemalja svijeta. Među njima najzvučnija imena su bila Richarda Forda, Herte Müller i Martina Walsera i dakako holivudskog glumca Arnolda Schwarzeneggera koji je na Sajmu promovirao svoju biografiju naslova Total Recall – My Unbelievably True Life Story i svojim likom i djelom privukao najveći broj posjetitelja u prestižni treći paviljon Sajma u kojem je kratko boravio.

Značajno je napomenuti da se u pet dana Sajma održalo čak 3000 književnih događanja, održani su brojni intervju, čitanja i političke rasprave, a zemlja partner je bila Novi Zeland iz kojeg je došlo 70 autora. Hrvatsku su ove godine na Sajmu predstavljali autori Zoran Ferić, Edo Popović, Ivana Sajko, Franjo Janeš. Dubravka Ugrešić je dobila nagradu Jean Améry za eseistiku za njemačko izdanje knjige Karaoke kultura. Iako je hrvatski štand bio u njenom znaku, ona se na isti nije pojavila. Kaže da ne želi biti nacionalno etiketirana, pa eto zato.

Ali, svaka pohvala nakladnicima hrvatskog dječjeg štanda u trećem paviljonu koji su nacionalno etiketirani kao Hrvati, međutim, su itekako prisutni na internacionalnim događanjima, njihove se knjige i autorski uradci nalaze na policama brojnih svjetskih knjižara, na web portalima prestižnih dječjih nakladnika u Njemačkoj, ali i Engleskoj. Spomenimo samo Andru Petrlik Huseinović nakladnicu i autoricu brojnih nagradivanih dječjih slikovnica. Njene slikovnice će uskoro ući i u knjižnicu Gutenberovog muzeja

u Mainzu, za što je već dobila poziv.

Mn: Kupovanje i čitanje knjiga nije isto

Mučno je ponekad čitati kako se knjige ne čitaju u toliko mjeri kao nekada. Što se promjenilo? Ljudi ili kvaliteta knjiga, vrijeme ili svo troje? Činjenica jeste da je ove godine na Sajmu bilo manje izlagača od prijašnjih godina. Neki štandovi, većinom međunarodnih nakladnika, su bili poluprazni. No, to ne znači da se u njihovim zemljama knjige ne čitaju. Znači samo da im je bili preskupo doći na Sajam zbog trenutačne ekonomske krize. Još je mučnije pročitati kako su Hrvati nacija koja po nekoj statistici najmanje čita knjige. Jesmo li doista? Volim vjerovati da nismo, da nas je samo trenutačna neimaština, ekonomska kriza kojom su nas ovili odijelila od kupnje knjiga. Lijepo je čuti i pročitati da je npr. zadarska Gradska knjižnica jedna od najposjećenijih u Hrvatskoj, da knjižnice dobivaju nagrade. To znači da se čita i da svakako nismo nacija koju ne zanimaju knjige.

Marijana Dokoza